

Snabbt påskyndade klimatåtgärder ligger i Finlands intresse

18.6.2024

FINLANDS KLIMATPANEL

Klimatpanelen ser det som viktigt att statsminister Petteri Orpos regering har förbundit sig till målen i klimatlagen. En politik som siktar på kolneutralitet 2035 ger Finland nycklarna till en grön tillväxt, så länge som man håller fast vid en förutsägbar klimatpolitik.

Statistikcentralen publicerade 30.5 ett snabbestimat för växthusgasinventeringen 2023, som visar att de utsläpp inom energisektorn som omfattas av EU:s utsläppshandel minskar snabbt. Målmedvetna åtgärder krävs dock inom markanvändningssektorn och trafiken för att målen ska kunna uppnås. Klimatlagen och Finlands EU-förpliktelser kräver en omedelbar kursändring. Regeringen har fortfarande möjlighet att uppdatera de korrigerande åtgärderna fram till slutet av juni i sin klimat- och energiplan som lämnas till EU.

Koldioxidnivåerna i jordens atmosfär är rekordhöga, 2023 var det varmaste året någonsin och extremt väder påverkar allt oftare samhällen, naturen och ekonomin runt om i världen. De ständigt framskridande klimatförändringarna har direkta och indirekta konsekvenser för Finlands ekonomi och säkerhet, vilket bör beaktas i beslutsfattandet.

Klimatpanelen uppmanar regeringen att lyssna till vetenskapen och genast vidta kostnadseffektiva klimatåtgärder. Särskilt inom markanvändningssektorn har ett flertal kostnadseffektiva utsläppsminskande metoder tillsvidare lämnats outnyttjade.

EN KONSEKVENT KLIMATPOLITIK ÄR EN FÖRUTSÄTTNING FÖR GRÖN TILLVÄXT OCH KONKURRENSKRAFT

En konsekvent klimatpolitik skapar enorma möjligheter för grön tillväxt i Finland. Klimatpolitiken är inte bara en kostnad, utan uppfyllandet av klimatmålen lockar investeringar till Finland samt kan ha en positiv inverkan på produktiviteten och den ekonomiska utvecklingen. Finlands Näringslivs karta över

gröna investeringar (vihreiden investointien dataikkuna) visar att investeringsprojekt kring ren energi och industri planeras till ett värde av totalt 260 miljarder euro i olika delar av Finland. En konsekvent klimatpolitik är avgörande för att dessa investeringar ska bli verklighet – samtidigt som den också bidrar till en rättvis omställning för olika aktörer i samhället.

Det blir dyrt för samhället om rättsligt bindande mål senareläggs, åtgärder genomförs med dröjsmål, anpassningen till klimatförändringarnas effekter inte sker på ett föregripande sätt, samt om klimatpolitiken är osammanhängande och statligt stöd beviljas för klimatmässigt ohållbar verksamhet. Finlands utsläppsminskningar kan inte ensamma lösa klimatförändringarna, men genom att bidra med sin andel till de kollektiva utsläppsminskningarna inom EU har Finland en relativt sett större begränsande inverkan på klimatförändringen. Samtidigt gynnas Finland också av att exportera lösningar och produkter med lägre utsläpp.

De direkta kostnaderna för en otillräcklig klimatpolitik i Finland uppstår bland annat av att Finland måste köpa upptagsenheter eller utsläppskvoter av andra EU-länder för att uppnå sina mål. Det vore gynnsammare att använda dessa medel till att genomföra kostnadseffektiva utsläppsminskningar och stärka kolsänkorna i hemlandet, eftersom inkomsterna och verksamheten då skulle stanna i Finland. De indirekta kostnaderna för en otillräcklig klimatpolitik kan bli mycket högre om förtroendet för Finland som ett stabilt land för gröna investeringar undergrävs. Investerarna söker sig till andra delar av Europa och världen, eftersom den gröna omställningen inte visar några tecken på att avta – snarare tvärtom. Ju effektivare klimatförändringarna kan begränsas, desto lägre blir medborgarnas kostnader för förändringarnas negativa effekter. Till och med ett försiktigt estimat av Europeiska kommissionen visar att EU:s BNP kan minska med cirka 7 procent fram till århundradets slut till följd av klimatförändringarnas effekter.

De begränsande och anpassande åtgärderna för klimatförändringarna blir betydligt förmånligare att genomföra än att reparera skadorna efter dem. Dessutom stärker satsningarna Finlands övergripande säkerhet eftersom de mildrar klimatförändringarnas direkta och indirekta risker för bland annat sämre levnadsförhållanden, störningar i internationella produktionskedjor samt konflikter.

TIDEN FÖR ATT RÄTTA TILL KURSEN FÖR KLIMATPOLITIKEN ÄR NU

Regeringens hittillsvarande åtgärder och riktlinjer är otillräckliga i förhållande till de rättsligt bindande målen: målet om koldioxidneutralitet 2035 enligt klimatlagen och EU:s gemensamt överenskomna åligganden för markanvändningssektorn. Regeringens senaste beslut och riktlinjer äventyrar också uppnåendet av Finlands utsläppsmål för ansvarsfördelningssektorn. Alla åtgärder som snabbt förbättrar situationen bidrar till att begränsa de kostnader som passivitet hotar att leda till.

Kursen kan rättas till genom att verkställa planerna enligt klimatlagen samt uppdatera de under beredning varande klimatplanerna och nationella integrerade energi- och klimatplanen som ska lämnas till EU. Regeringen bör snarast vidta de mest kostnadseffektiva åtgärderna, av vilka många också identifierats inom forskningen. Regeringen har tillgång till rikliga mängder information som hjälper att välja de bästa metoderna, till exempel har Klimatpanelen lagt fram sådana metoder i sin promemoria [Suuntaviivoja Suomen ilmastotoimien tehostamiseen](#) (2023, på finska ung. "Riktlinjer för att stärka Finlands klimatåtgärder").

De mest kostnadseffektiva åtgärderna inom markanvändningssektorn bör genomföras genast

För dem som får sin utkomst från jord- och skogsbruket är det viktigt att klargöra hur välstånd kan skapas på ett klimathållbart sätt även i fortsättningen. Beslut om åtgärderna behövs nu, eftersom även de mest kostnadseffektiva åtgärderna, som att våtlägga lågt avkastande torvåkrar, tar tid att genomföra.

Markanvändningssektorn har betydande möjligheter till kostnadseffektiva åtgärder som minskar utsläppen och stärker kolsänkorna, och som bidrar till arbetet för att minska förlusten av biologisk mångfald, minska miljöpåverkan på sjöar och vattendrag och främja folkhälsan. De åtgärder som i praktiken är snabbast genomförbara för att stärka nettosänkan inom markanvändningssektorn är att minska markutsläppen, minimera avskogningen och öka skogstillväxten.

Inom lantbruket är det möjligt att på olika sätt minska utsläppen från torvåkrar till en kostnad av 20–30 euro per ton minskade koldioxidekvivalenter, i vissa fall till och med till en lägre kostnad. Kostnaderna bör inte föras över på jordbrukarna, utan samhället bör vara den som investerar i dessa kostnadseffektiva, inhemska utsläppsminskande åtgärder. Tabell 1 visar exempel på kostnadseffektiva, utsläppsminskande åtgärder på torvåkrar. Det finns naturligtvis även andra möjligheter till utsläppsminskningar inom markanvändningssektorn, men torvåkrarna används som exempel eftersom de ger stora och förmånliga utsläppsminskningar.

Tabell 1. Exempel på kostnadseffektiva åtgärder på torvåkrar för att minska utsläppen från markanvändningssektorn.¹

Åtgärd och effekt	Kostnadsberäkning / ton koldioxidekvivalenter
Klimatvåtmarker på torvåkrar hindrar att torven bryts ned.	10–60 €/t CO ₂ e.
Reglerbar dränering möjliggör odling vid högre vattennivå än tidigare, vilket minskar utsläppen från marken.	20–30 €/t CO ₂ e.
Skogsplantering på torvåkrar eller omställning från spannmålsodling till exempelvis gräsmark minskar behovet av markbearbetning och därmed utsläppen.	40–100 €/t CO ₂ e.

¹Miettinen, A., Aakkula, J., Koikkalainen, K., Lehtonen, H., Luostarinen, S., Myllykangas, J-P., Sairanen, A. & Silfver, T. 2022. Hiilineutraali Suomi 2035. Maatalouden lisätoimenpiteiden ja ruokavaliomuutoksen päästövähennysvaikutukset. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 73/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 69 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-500-2>; Purola, T. & Lehtonen, H. 2022. Farm-Level Effects of Emissions Tax and Adjustable Drainage on Peatlands. Environmental Management 69: 154–168. <https://doi.org/10.1007/s00267-021-01543-1>

Inom skogsbruket är kvävegödsling av momarker, förlängning av omloppstiden, askgödsling av torvmarker och kontinuerlig beståndsvård på lämpliga platser ekonomiskt lönsamma åtgärder för markägaren och kan genomföras omedelbart.

I Finland är det den årliga avverkningsnivån som mest påverkar nettosänkan. På många håll i södra och mellersta Finland har skogsavverkningen ökat så att den överskrider nivån för hållbar virkesproduktion. Situationen har pågått i flera års tid i tio landskap. Utvecklingen är inte hållbar i fråga om avverkningspotentialen eller miljömålen.

Finland måste kunna skapa en framtidsutsikt med minskad användning av inhemskt virke samtidigt som mervärdet för virket höjs. Förbränningen av trä måste å det snaraste ersättas med lösningar som inte bygger på förbränning. Även energi- och materialeffektiviteten måste förbättras på alla nivåer i samhället. På det här sättet kan ekonomiskt värde skapas av biomassa även i fortsättningen i Finland samtidigt som klimatmålen uppfyllande kan tryggas.

Utsläppshandeln har varit en viktig drivkraft för att minska Finlands utsläpp, och den gagnar Finland även framöver. Nationellt vore det motiverat att utvidga koldioxidprissättningen eller andra effektiva styrmedel till att omfatta markanvändningen, skogarna eller lantbruket.

Fortsatt minskade utsläpp från trafiken bör säkerställas

Finlands mål är att halvera utsläppen från trafiken fram till 2030 jämfört med 2005 års nivå. Regeringens senaste riktlinjer hotar dock att avsevärt bromsa utsläppsminskningarna från trafiken och samtidigt äventyra fullgörandet av den finländska ansvarsfördelningssektorns skyldigheter, eftersom trafiken i sig står för cirka 35 procent av ansvarsfördelningssektorns utsläpp.

Enligt Statistikcentralens snabbestimat ska Finland ha underskridit sin utsläppskvot för ansvarsfördelningssektorn för tredje året i rad. Detta skapar dock en falsk känsla av säkerhet när det gäller uppnåendet av målen för de kommande åren, eftersom i synnerhet regeringens riktlinjer om att sänka distributionsskyldigheten 2024–2027 och minska påföljdsavgifterna för distributörer hotar uppnåendet av utsläppsmålen för hela ansvarsfördelningssektorn under det här årtiondet. Samtidigt bromsas elektrifieringen av trafiken in genom att pumppriset på bensin och diesel hålls lågt, vilket sänder fel budskap till konsumenterna och verksamhetsutövarna om bensin- och dieselfordonens prismässiga konkurrenskraft.

En jämnare höjning av distributionsskyldigheten och en jämnare utveckling av bränslepriset skulle hjälpa alla parter att bättre anpassa sig till situationen, när förändringarna är konsekventa och förutsägbara. Elektrifieringen av trafiken framskrider snabbare när konsumenterna har möjlighet att se fördelarna med elfordonens livscykelkostnad tydligare när de fattar ett köpbeslut. En snabbare elektrifiering av trafiken gagnar också de bilister som kör bil med förbränningsmotor: ju fler eldrivna fordon, desto mindre blir trycket att blanda utsläppsnått och dyrt bio- eller elbränsle i det bränsle som distribueras.

Effekterna av stigande bränslepriser kan mildras genom att rikta subventioner till utsatta grupper för att hjälpa dem minska användningen av fossila bränslen, och samtidigt bibehålla incitamentseffekten för mindre utsläpp. Trafikfattigdom bör framför allt förebyggas genom att avsevärt förbättra kollektivtrafikens servicenivå.

Elektrifieringen av trafiken förbättrar Finlands bytesbalans och självförsörjningsgrad på lång sikt i och med att användningen av importerade bränslen minskar. Elektrifieringen gör det möjligt att utveckla nytt kunnande och stärka exportpotentialen. Den nationella distributionsskyldigheten, som är betydande till

sin omfattning, upprätthåller också de finländska företagens förmåga att utveckla förnybara och syntetiska bränslen. Marknaden för dessa bränslen kommer att växa kraftigt när de fossila bränslena fasas ut inom sjöfarten och flygtrafiken. Ett främjande av att biogas från inhemska sidoströmmar används som bränsle för arbetsmaskiner och fordonstrafik skulle också minska beroendet av importerat bränsle.